

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem sementišču (Knabenseminar.) — Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., tretkrat 16 kr.

Imenitna sprememba.

Kar so konservativni in narodni možje želeli, to se je sedaj zgodilo: minister za uk in bogočastje, baron Konrad se je s svojega stola umaknil in se v gospodsko hišo državnega zbora preselil. Zanj to ne bo veliko pomenilo, kajti še je zmerom visok gospod in če bo še ono službo, o kateri se govori, vzprejel, ne bo imel nobene izgube, belega kruha mu ne bo manjkalo.

Temveč pa ima njegov odstop pomena za državnopravno stranko. Njej je bil ves čas, kar je na ministerskem stolu sedel, le polena pred noge metal, včasih so bila ta toliko debela, da bi bila nje može in celo stvar, za katero gre državnopravni stranki, lahko do cela pobila, ko bi se mu ne bilo še o pravem času za roko seglo.

O tem ve Tirolec mns. Greuter veliko povedati pa tudi naši poslanci bi v tem lahko kaj rekli, ko bi se jim sedaj, ko je mož stopil s torišča, še za vredno zdelo. Tedaj pa ga tudi mi s tem raji pustimo v miru, ker se nadjamo, da bo sedaj, vsaj doli z ministerskega stola, konec zasmehovanju, katero je on zmeraj le imel za naše še tako zmerne želje.

Žal, da ne vemo o novem ministru, o njegovih nazorih, našim bralcem povedati kaj zanesljivega. Liberalni listi, Graška „Tagespost“ jim je na čelu, vrivajo ga konservativcem in bil bi on baje tudi Čehom po volji, toda nam se že zato, ker ga le-ti tako sodijo, zdi cela stvar sumljiva, kakor tudi vse drugo, kar o tej priliki kakor prave čenče trobijo svojim bralcem na uho, češ, da se jim je od njega bati za novo šolo. Tega se pač sami ne bojé, ali strah je bojda dober za otroke, tedaj pa jim pride tudi za njih bralce prav.

Kar nas zadeva, mi se ne bojimo; več kakor smo že trpeli, nam tudi novi minister ne bo prizadjal, ali tudi upanja ne stavimo vanj, to tem menj, ker se o njem ne vé druga, kakor to, da je celo mlad zasedel ministerski

stol, mož je še le 34. leto nastopil, pa je imel že dosta lepe službe v državi.

Dr. Pavel Gautsch pl. Frankenthurnski — to je celo ime novega ministra — se je l. 1851. rodil v Beču. Izučil se je v latinskih in pravoslovnih rečeh v Terezijanišču, in še le 22 let star postal je doktor prava. Kmalu za tem ga je tedanji minister za uk in bogočastje, plem. Stremayr, v svoj urad postal in leto pozneje je bil že vodja v istem uradu. Leta 1881 naslovili so ga z vladnim svetovalecem in vmetili za ravnatelja v Terezijanišču. Ko se je potlej l. 1883 s tem še orientalska akademija združila, postal je c. kr. dvorni svetovalec in vodja združenih akademij.

Sedaj l. 1885 je na imenitnem mestu ministra za uk in bogočastje. Kaj pomeni njegova oseba za nas Slovence? Tega ne moremo zdaj izreči, toda, če sodimo po tem, da je tako naglo na to mesto prišel, smemo pač misliti, da ima novi gospod minister veliko talentov, pa tudi veliko sreče in kar je za nas tolažljivo, zaupanje svetlega cesarja.

Upajmo tedaj vse dobro od njega, ali zato še se vé, da kar nič ne odložimo orožja!

Zgodovina sv. katoliške cerkve.

Ravno je dve leti tega, kar sem bil na tem mestu svoje mnenje izrekel o enem delu, katero je bila družba sv. Mohorja izdala. Bilo je to delo prvi zvezek zgodovine sv. katoliške cerkve, ki jo veleč. g. kanonik dr. Ivan Križanič spisuje za slovensko ljudstvo. Velenčeni gospod je v tem stopil na višjo stopinjo duhovniške časti, ali z zadostenjem rečem, da je ostal, kar je zmeraj bil, podpiratelj vseh naših narodnih započetij.

On je še dnes, kakor je bil prejšnji čas, predsednik „kat. tisk. društvu“ in sedaj ob enem tudi še odboru, ki vodi „tiskarno sv. Cirila“. Pri vseh opravilih, ki mu jih nalaga novo

dostojanstvo, pa še dela vendar-le tudi na slovstvenem polju, to pa, vsaj po moji sodbi, z večjim uspehom, kakor poprej.

Za to mi je živ dokaz pričujoči drugi zvezek „zgodovine sv. kat. cerkve“. V njem nam gospod pisatelj pelje pred oči vse to, kar se je zgodilo na širokem polju sv. cerkve od konca 7. noter do 16. stoletja ali da povem z besedo njegovih bukev samih, narisal nam je „drugi vek“ zgodovine sv. cerkve. Deli ga v dve dobi in teh vsako v tri poglavja.

Prva doba seže od začetka sv. cerkve med Germani in Slovani tje do velicega papeža Gregorija 1073. V njej nam popisuje prvo poglavje razširjanje sv. cerkve najprej med germanskimi, potlej med slovanskimi narodi in na koncu pri Magjarih; drugo pa razpravlja verske boje in prepire in tretje razlaga znotranje razvijane sv. cerkve, kazaje na nje čedalje večji upliv v državi in v družini.

Vsako poglavje je zanimivo, vendar pa sega drugi del prvega poglavja Slovincu najgloblje v srce, kajti iz njega izve precej na drobno, kako so Slovenci in sorodna slovanska plemena, moravsko, česko, poljsko, rusko, polabsko, hrvaško, srbsko pa bolgarsko zaporedom udje sv. cerkve postali. Ta del šteje sicer 40 strani (39—79), pa menim, da jih bo še marsikomu premalo, kajti rad bi še o onih divjih pa svetih časih več slišal — o časih, v katerih je luč sv. vere iz plemenitih pa surovih src naših pradedov srečno prepodila temo nevere. Vernemu kristijanu pa se vtrjuje vidoma zaupanje v sv. cerkev, kedar prebira drugo poglavje, kajti iz njega se lahko prepriča, da je ona v resnici božja naprava, saj je ni mogel niti meš divjih mozlemov niti zvijača ljutih krivovercev in razkolnikov vkončati. Gotovo pa se mu širi potlej srce veselja, ko pride v branji do tretjega poglavja. Le-to kaže jasno, kolika moč leži v resnici, katero oznanjuje sv. cerkev. V državi, v domačem in očitnem življenju gleda tu človek blagodejno moč sv. cerkve, čije skrb sega v vse razmere človeške sreče.

V drugi dobi tega veka pa se v zgodovini sv. cerkve pomaknemo za novih štiri stoletij naprej, čez dobo sv. Gregorija, križarske ali kakor se bere v teh bukvah, križne vojske tje do začetka 16. stoletja.

Prvo poglavje razkazuje nam zgovorno, kaj so kristijani, vsi vneti za sveto reč, vse počeli, naj bi sveto deželo iztrgali mozlemom, pa jo zopet v krščanske roke spravili. Tega sicer niso dosegli, če so prav v teku dve stolet bili večkrat za to vse žile napeli, a zastonj njih dobra volja ni bila, kajti veliko novega sveta in novih reči so videli in to se je polagoma, kolikor se je našim krajem prileglo, na naša tla prestavilo. Tako so se potlej naši kraji nekak vsi prerodili.

Drugo poglavje — to je pač prepleteno in zapleteno vse z boji, ki so se, v nekaj tudi krvavo, bili med državno in duhovniško oblastjo; vaga zmage se je v njih večkrat nagnila na stran državne oblasti a nazaduje se je vse tako podalo, da je dobila vsaka, kar ji gre po božji volji. To nam pripoveduje gospod pisatelj vse lepo mično in v celem zgodovinski resnično, da še iz vsega upam tudi za manj izvedene bralce nekaj dobrodejne koristi.

Tretje poglavje peča se z razvojem krščanskega življenja in to posebno še z ustanovljenjem novih samostanskih družin. V tem se nam razkrije marsikatera cvetlica, ki so jo ta čas vsadili pa nas še v naših dneh napolnjuje s svojo prijetno vonjavo. Pogled v novi svet, v Ameriko, sklene drugi vek in z njim konča tudi drugi zvezek zgodovine sv. cerkve.

Končaje poročilo o tej lepi knjigi, katero nam je letos družba sv. Mohorja priskrbela, navdaja me veselo upanje, da se z njo tudi veleč. gospod kanonik še bolj prikupi svojim bralcem, kakor se jih je bil že s svojim prvim zvezkom pridobil. Knjiga je vredna, da se bere marljivo, vendar pa menim, da bi bilo prav, ko bi se na enkrat iz nje ne bralo preveč, ker bi se ne razumelo vse, gotovo pa bi se bralcem ne obdržalo toliko iz nje v spominu, kolikor zgodovina sv. cerkve zasluži.

V Mariboru meseca novembra 1885.

Dr. Mlakar.

Gospodarske stvari.

Drevo na meji.

(Konec.)

Kdor misli, da mu korenine sosedovega drevesa škodo delajo, ima pravico (ako gozdne postave niso proti temu) korenine iz zemlje podreti tako daleč okoli, kakor daleč njegovo zemljišče sega, in jih sožgati ali kakorkoli drugače porabiti. To sme storiti tudi v tem slučaju, ko bi vsled tega sosedovo drevo škodo trpelo ali se celo posušilo. Prekvisce veje se smejo posekati in v drva porabiti ali kakorkoli si v prid obrniti. Na primer kakor v nekaterih krajih pri jasenih, od katerih se smukanje, potrgano listje, po zimi posušeno za živinsko klajo porabi, ali tudi veje kot vejnik posuši in ovcam ali kozam polaga. Pri drugem drevju kakor pri igličastem se veje obsekujejo za nastelj, nabira se tudi smola, seme, sad — samo po sebi umevno na lastnem zemljišču. Smejo se tudi za take veje vrvi privezati in napeti, da se more na njih perilo v sušenje obešati. Proti vsemu temu lastnik drevesa ne more in ne sme nič ugovarjati. Le do debla nima sosed nobene pravice in do vej, ki ne vi-